

VITRALLS

L'Art del Vitral

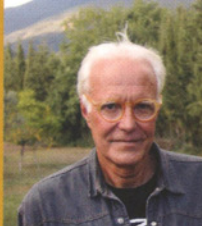
UNA EXCEPCIONAL COL·LECCIÓ
DE VITRALLS, A SABADELL

RETRAT DE FAMÍLIA

Les bales vermelles

DERBI, L'EMBLEMÀTICA MARCA
DE MARTORELLES, FA 100 ANYS

ENTREVEURE

Vicenç Viaplana

EL PINTOR QUE TAMBÉ
ÉS PAISATGE, SOTA EL SUI

NÚMERO 24 | HIVERN-PRIMAVERA 2022/2023

Vallesos

Gent, terra i patrimoni

gent*terra*

vallesos.cat

CARPETA

Paisatges *vius i viscuts*

EL PAISATGE ÉS EL ROSTRE DEL TERRITORI. I, A LA VEGADA, INTE-
GRA ELS SENTIMENTS I LES EMOCIONS QUE ENS DESPERTA QUAN
EL CONTEMPLEM. A LA MENUDA, EN TENIM UNA VISIÓ COMPLETA

NOMS. TRACES

Claudia Pla-Narbona
Maria Glòria Farrés
Aleix Garriga
Rosa Aguado
Roser Nadal
Josep Ponsà
Maria Costa
Ricard Efa

CONTÉ CONTAT

Marina Martori

PATRIMONI música, història, editorial, vitralls.

Paisatges del Montseny: l'atracció per l'excursionisme

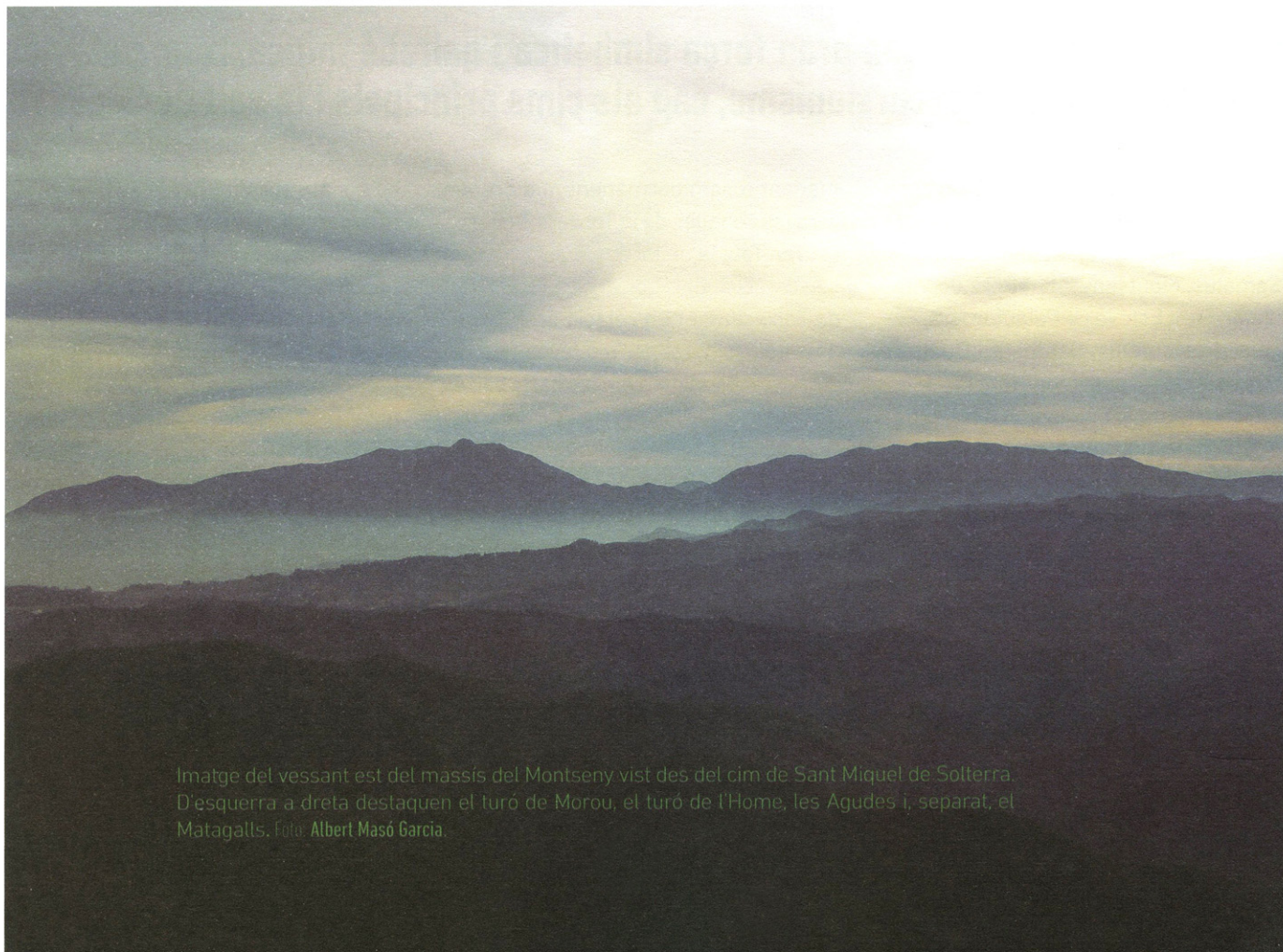
LA MUNTANYA D'AMETISTES CANTADA PER JAUME BOFILL I MATES (GUERAU DE LIOST) HA ESDEVINGUT UN PAISATGE INEVITABLE ALS ULLS DES DELS PRIMERS EXCURSIONISTES CATALANS

Text, fotografies i mapa: **Òscar i Albert Masó Garcia**, muntanyencs, escriptors i enginyers

El massís del Montseny mereix, sense cap mena de dubte, ser considerat un dels paisatges insignes del Vallès. Ubicat al cantó nord-est del Vallès Oriental, la serralada descrita per Guerau de Liost com 'la muntanya d'ametistes', és ben recognizable gràcies a les formes del seu relleu, a la seva important extensió i, sobretot, a la destacada altura que assoleixen els seus punts culminants en comparació amb la resta de territoris que

l'envolten. De fet, el seu cim més alt, el turó de l'Home (1.705,8 metres segons el mapa interactiu de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya), és el sostre de la serralada prelitoral catalana i el tercer cim més prominent de tot Catalunya amb una prominència de 1.122,4 metres. És tal la magnitud del massís que es pot albirar clarament des d'algun punt de les quatre demarcacions catalanes i fins i tot des d'alguns indrets i cims

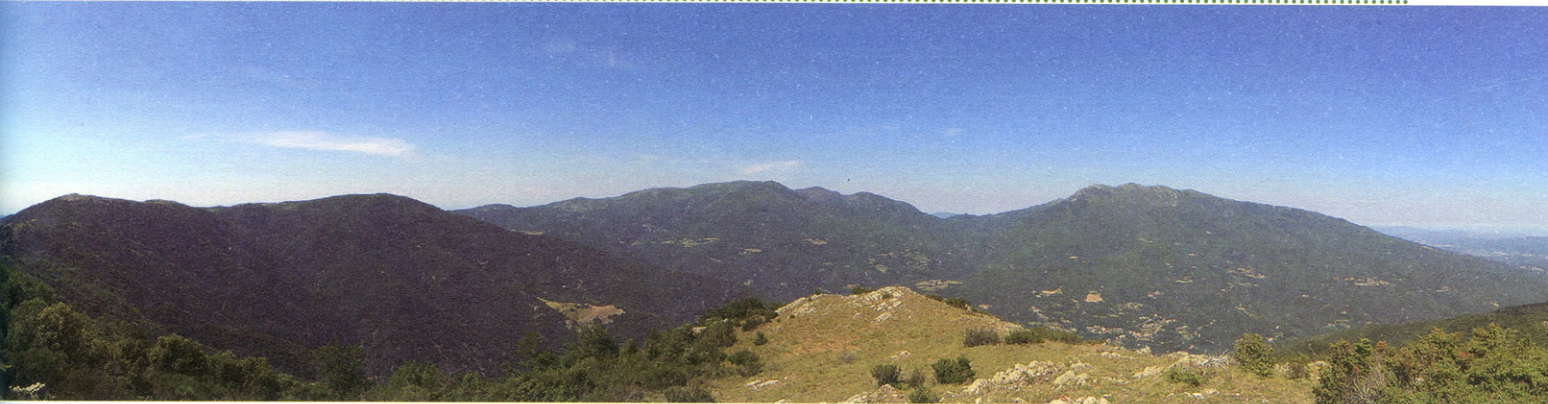
de la Catalunya del Nord i de l'illa de Mallorca. A més a més, està repartit entre tres comarques i el sostre de cadascuna correspon a un dels seus cims: el Matagalls (1.697,2 metres) és el sostre d'Osona, les Agudes (1.705,4 metres) ho és de la Selva i el turó de l'Home correspon al del Vallès Oriental. Cal reconèixer, però, que les fronteres comarcals no segueixen la lògica de les fronteres naturals que ofereix la seva orografia.

Imatge del vessant est del massís del Montseny vist des del cim de Sant Miquel de Solterra. D'esquerra a dreta destaquen el turó de Morou, el turó de l'Home, les Agudes i, separat, el Matagalls. Foto: Albert Masó Garcia.

Foto panoràmica feta des del cim del turó del Samon o Samont. Es distingeixen tres dels blocs principals del massís: a l'esquerra el Pla de la Calma, al centre el Matagalls i a la dreta les Agudes i el turó de l'Home. A sota, les Agudes i el turó de l'Home, nevats i mig coberts per la boira, vistos des del vessant sud del Matagalls.
Fotos: Albert Masó Garcia.

CARPETA

Uns perfils imponents

És raonable pensar que aquesta muntanya excepcional, força propera a les zones més poblades de Catalunya i a només vint-i-cinc quilòmetres en línia recta de la mar Mediterrània, va esdevenir un paisatge inevitable als ulls dels primers excursionistes catalans. La visió imponent dels perfils del seu extens perímetre i dels seus cims més elevats va cridar l'atenció dels muntanyencs pioners de les terres dels seus encontorns, però sobretot dels de la ciutat de Barcelona i més concretament dels de la primera entitat excursionista oficial que es va fundar a Catalunya a finals de l'any 1.876: l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques. Les primeres activitats d'aquesta institució barcelonina pionera es van dur a terme als paratges més propers a la capital catalana i van consistir en excursions de caire cultural i científic. La primera excursió que van realitzar al Montseny va ser la travessa Breda-Arbú-

cies tot passant pel castell de Montsoriu, al vessant sud-est del massís. La ressenya d'aquesta activitat, efectuada l'any 1878, va ser redactada per l'històric muntanyenc Cèsar August Torras Ferrer.

Un paradís a tocar de casa

És evident que els primers excursionistes van trobar en el Montseny un veritable paradís a tocar de casa. No calia desplaçar-se gaire enllà per gaudir d'uns

**JORNADA DE TREBALL
HÀBITATS A L'AIRE LLIURE
AL NEOLÍTIC ANTIC I MITJÀ
A CATALUNYA.** Canovelles, 25 de març 2023

A partir de l'anàlisi de les troballes de Ca l'Estrada II (Canovelles, Vallès Oriental) es farà una aproximació a l'estat actual del que es coneix com a primers poblats del nord-est de la península ibèrica.

Imatge del vessant sud i est del massís del Montseny vist des del Montnegre. D'esquerra a dreta es distingeixen el turó de l'Home, les Agudes, el turó de Morou i, despenjat, el turó de Montsoriu. Foto: Albert Masó García.

boscós, uns desnivells, una quantitat de quilòmetres a recórrer, uns espadats, unes vistes i una climatologia que feia recordar als encara massa llunyans Pirineus. L'any 1879 es va publicar la primera guia excursionista catalana, amb el massís del Montseny com a camp d'acció. L'obra, anomenada *Excursió a la muntanya del Montseny per un propietari de la vila de Breda, amb la traducció castellana i francesa*, va ser escrita pel pioner divulgador excursionista Artur Osona Formentí, tot i que el seu nom va quedar amagat rere el pseudònim "un propietari de Breda (admirador del Montseny)". Posteriorment, el mateix Artur Osona va confeccionar moltes altres guies excursionistes d'arreu de Catalunya, Andorra i fins i tot dels Alps, i també va ser l'ideòleg del que posteriorment seria l'Observatori Meteorològic del cim del turó de l'Home, tot i que no el va veure fet realitat. Aquesta guia degana va tenir un gran èxit, es va reeditar diverses vegades i es va convertir en un model a seguir pels posteriors autors de llibres d'itineraris excursionistes. En ella van quedar reflectits els que esdevindrien per sempre més els principals punts d'atracció excursionista del massís, ja que durant l'exigent travessa descrita es creua tot el massís i es pugen els seus cims més alts. En aquella època, s'ignorava si els indrets esmentats havien estat mai petjats per persones excursionistes, ja que, com va escriure el seu autor, es tractava d'una "muntanya tan desconeguda com admirable".

Disposem-nos a fer una selecció i numerar els principals punts del paisatge del Montseny que van atraure els primers excursionistes oficials de Catalunya i que avui dia encara són vigents. Els agrupem en quatre zones o regions.

Una imatge de la històrica Creu del Matagalls sofrint les inclemències del fred. Foto: Albert Masó García.

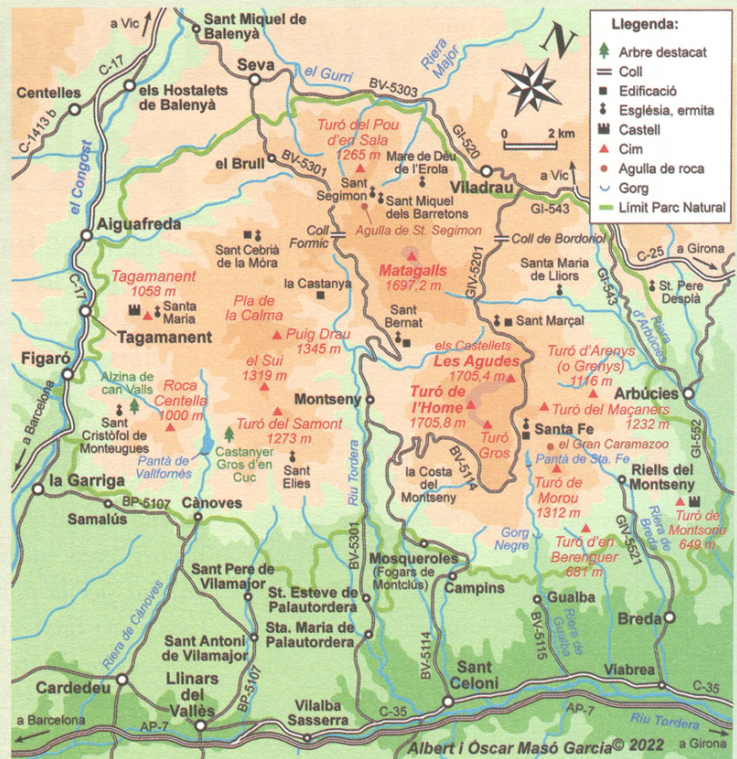
Les quatre regions del Montseny

1. **El Pla de la Calma:** la vall del riu Congost marca la frontera del massís per ponent i el separa dels cingles de Bertí. A partir del riu, el terreny s'eleva implacablement cap a l'est vers el magne Pla de la Calma. Els atractius principals d'aquest paratge per als excursionistes són l'inconfusible i isolat cim del Tagamanent (coronat pel seu castell i l'església de Santa Maria), la roca Centella (amb un vèrtex geodèsic somital), el propi Pla de la Calma (d'important extensió i pelat en gran part), el cim del Sui (accessible des del pantà de Vallfornés i el monumental Castanyer Gros d'en Cuc), el turó del Samon o Samont (també coronat per un vèrtex geodèsic) i el puig Drau (el sostre del Pla de la Calma). També cal ressaltar alguns edificis històrics com les ermites de Sant Cebrià de la Móra, Sant Cristòfol de Monteugues i de Sant Elies o bé arbres destacables com l'alzina de can Valls o l'alzina Rodona.

2. **El Matagalls:** aquesta muntanya mítica es pot considerar en si mateixa un massís dintre del massís del Montseny. La seva situació aïllada, amb una presència fascinant i el seu gran perímetre l'han convertit, des de sempre, en un objectiu primordial dels excursionistes que visiten el Montseny. Per ponent s'uneix al Pla de la Calma a través de l'estratègic coll Formic, mentre que pel sud enllaça amb el conjunt muntanyenc del turó de l'Home pel coll de Sant Marçal i la vall de la Tordera. La seva destacada creu cimbal data de la dècada de 1.930 i per si sola ja és tot un atractiu històric. Cal recalcar també la gran quantitat de fonts que alberguen els seus intricats vessants, el destacable santuari de Sant Segimon i l'encimbellada capella de Sant Miquel dels Barretons, la monolítica agulla de Sant Segimon i la carismàtica ermita de Sant Marçal.

El vessant oest del massís del Montseny vist des del punt més alt del Parc Catalunya de Sabadell. D'esquerra a dreta el Matagalls, el Pla de la Calma i el nucli Agudes-turó de l'Home. Foto: Albert Masó Garcia.

3. **Les Agudes i el turó de l'Home:** conformen el perfil més majestuós, alt i contundent del massís, amb una carena culminant plena de cims elevats i molt panoràmics que aglutinen miríades d'excursionistes i meravelles naturals i humanes tals com els pous de glaç, també presents en molts altres indrets del massís. Destaquen els rocosos Castelletes i les elegants arestes granítiques que rauen al cim de les Agudes (a la dècada de 1.920 ja s'hi escalava), tota la carena de cims del turó Gros, el Puig Sesolles (actualment amb l'edifici d'una estació meteorològica automàtica i una antena de comunicacions; anteriorment hi havia hagut una base militar) i el turó de L'Home (amb l'antic edifici de l'històric Observatori Meteorològic i un vèrtex geodèsic). Al vessant de llevant de la carena superior del massís i a un nivell inferior s'estén la vall de Santa Fe, de boscos ombrívols meravellosos, fonts i torrents, el pantà i l'ermita de Santa Fe, el turó de Morou i multitud d'esqueis i roques esparses tals com el petit però singular Gran Caramazzó.

4. **El vessant oriental:** cap a llevant i a nivells inferiors, s'alcen turons emboscats i torrenteres engorjades que es capbussen en terres selvatanes i es fusionen a la plana i als estreps muntanyosos que precedeixen les recòndites Guillerries. Cal esmentar l'aïllat i elegant turó de Montsoriu (amb el seu monumental castell erigit al seu cim), la riera de Riells i el Gorg Negre, així com el turó de Grenys ▽